

Latvijas skolotāji prot globālās tēmas integrēt mācību saturā

- Diāna Stendziniece, Izglītības attīstības centrs, [Latvija](#)

Lai mudinātu sabiedrību, īpaši jauniešus, skatīties plašāk, meklēt globāla līmeņa kopsakarības un analizēt globālo problēmu cēloņus un sekas, iegūt zināšanas un prasmes, kā iesaistīties to risināšana, kopš 2013. gada Izglītības attīstības centrs (IAC) Latvijā ar partneriem – Līdsas Attīstības izglītības centru Lielbritānijā, Mondo Igaunijā un Britu padomi Latvijā – apvienoja pieredzi un kompetenci globālās izglītības jomā un uzsāka īstenot projektu "Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos". Projekta aktivitātēs tika iesaistīta [21 Latvijas skola](#), 10 Igaunijas un 3 apvienotās Karalistes skolas.

Latvijas projekta skolu pedagogu komandas šo divu gadu laikā apguva prasmes, kā kvalitatīvi papildināt mācību priekšmetu saturu un metodiku, integrējot tajā attīstības un globālas izglītības tēmas – ilgtspējīga attīstība, savstarpēja mijiedarbība, vērtības un uzskati, globāla pilsonība, dažādība, cilvēktiesības, sociālais taisnīgums.

Būtiska nozīme projekta gaitā bija izpētei par globālās dimensijas klātbūtni formālajā izglītībā sociālo zinātņu jomā dažādās Eiropas Savienības valstīs. Izpētes rezultāti tika apkopoti izdevumā "Pētījums par attīstības/globālās izglītības aspektu izpēti sociālo zinātņu mācību priekšmetos" un tie parādīja, ka gan Latvijā, gan citās valstīs ir pietiekami daudz iespēju globālo tematiku iekļaut jau esošās sistēmas ietvaros – mācību priekšmetu saturā, klases audzinātāja darbā, projektu nedēļās un citos klases un skolas pasākumos. Tomēr par pēctecīgu sistēmu globālās dimensijas integrēšanai skolu praksē lielākoties vēl nevar runāt, projekta uzdevums bija piedāvāt skolām praktiskus instrumentus, mācību programmas un to materiālus, globālās tematikas iekļaušanai formālajā izglītībā, pie tam tā, lai tie būtu paredzēti darbam ar visu vecumposmu skolēniem dažādos mācību priekšmetos, kā arī darbā ar šīs jomas lēmumu pieņēmējiem.

Programmu izstrāde un aprobācija devusi pārlicinošus pierādījumus, ka nevienā vecumā nav par agru un nav arī par vēlu nodarboties ar globālo izglītību. Globālās izglītības nodarbību testēšana projekta ietvaros notikusi pirmsskolā un visos formālās izglītības vecumposmos no 1. līdz pat 12. klasei. Lai iegūtu liecības par šīs tematikas piemērotību atšķirīgās mērķauditorijās, nodarbības testētas arī darbā ar plašāku sabiedrību – pedagoģiskajiem kolektīviem, izglītības politikas veidotājiem, mācību līdzekļu autoriem, skolēnu vecākiem, NVO aktīvistiem, jaunatnes organizāciju dalībniekiem, senioriem un citām sabiedrības grupām. Tas pārlicinājis, ka par vienu un to pašu GI tēmu iespējams sarunāties gan dažādos mācību

priekšmetos, gan ar atšķirīga profila klausītājiem. Projektā izstrādātajā skolēnu programmā būtiskākie akcenti ir mācību materiāla piemērotība vecumposma īpatnībām, tā atbilstība konkrētā mācību priekšmeta nacionālajam standartam un programmai, iespējas starppriekšmetu saikņu veidošanai, metodikas daudzveidība, dažādu mācīšanās stilu respektēšana. Pedagogu programmā īpaša vieta ierādīta daudzveidīgu metodisko pieeju pielietošanai, tēmu pēctecības nodrošināšanai, kritiskās domāšanas un refleksijas prasmju izkopšanai, zināšanu, prasmju un attieksmju aspektu sabalansēšanai, laika plānošanai, atvēlot to skolēnu sarunām, jautājumu uzdošanai un daudzveidīgu viedokļu izteikšanai. Savukārt politikas veidotāju kompetenču pilnveides programma palīdz viņiem ieraudzīt globālās izglītības tematiku katram no savas darbības jomas perspektīvas, palīdz saskatīt savstarpējās sadarbības un sinerģiju iespējas. Darbam skolās, kurās tiek īstenotas mazākumtautību izglītības programmas, tika izstrādāta globālās izglītības programma krievu valodā. Šo četru globālās izglītības programmu pedagoģiskās idejas – faktu lapas, jēdzienu skaidrojumi, darba lapas, mācīšanās paņēmieni un metodes – ir apkoptas izdevumā „Attīstības/globālās izglītības materiālu PORTFOLIO”, ietverot Igaunijas partnera Mondo materiālus krievu valodā, kas piemēroti darbam ar mazākumtautību skolēniem. Ar mērķi iepazīstināt interesentus citās valstīs ar projekta pieredzi un tapušajām programmām, IAC izdeva „Attīstības izglītības programmu un mācību materiālu VADLĪNIJAS (angļu valodā)”, kurās lasāmi attīstības jomas ekspertu viedokļus par globālās izglītības nozīmi, un iekļauta Latvijas un Igaunijas izstrādātie globālās izglītības programmu mācību materiālu piemēri. Savukārt projekta partneris, Līdsas Attīstības izglītības centrs (Apvienotā Karaliste), kas globālajā izglītībā darbojas vairāk nekā 30 gadus un ir uzkrājis pieredzi apmācību organizēšanā un skolu konsultāciju darbā globālās dimensijas integrēšanai mācību programmās, projekta laikā sagatavoja izdevumu „Pirmie soļi attīstības/globālās izglītības vērtēšanā, RĪKKOPA”. Izdevuma mērķis ir atbalstīt globālās izglītības praktiskus mācību procesa plānošanā, kā arī globālās izglītības efektivitātes, ietekmes un kvalitātes vērtēšanā. Izdevumā pieejams bagātīgs praktisku izvērtēšanas piemēru un rīku klāsts vairākām globālās izglītības tēmām, piemēram, tēmām par godīgo tirdzniecību, stereotipiem, bēgļiem, par taisnīgumu un netaisnīgumu, par otrreizējās pārstrādes nozīmi u. c. Rīkkopā publicēti arī skolēnu darbu paraugi un uz to pamata analizēts mācību process.

Projekta „Globālā dimensija sociālo zinātņu mācību priekšmetos” pieeja ir bijusi vērsta uz sadarbības un pēctecības veidošanu starp dažādiem izglītības līmeņiem, dažādām institūcijām, dažādu jomu un valstu ekspertiem. Viens no lielākajiem projekta ilgtspējas pasākumiem, starptautisks Forums „Globālā izglītība – iesaistei,

izaugsmei, ilgtspējai”, kas norisinājās Vidzemes Augstskolā, vienkopus pulcēja ap 60 dalībniekiem no 10 dažādām valstīm, lai kopīgi diskutētu par izglītības lomu sabiedrības globālo kompetenču un 21. gs. prasmju stiprināšanā. Foruma diskusiju saturs bija gana plašs un rosināja iesaistīties gan ārvalstu NVO pārstāvjus, gan jauniešus, gan pedagogus, gan klātesošos Latvijas valsts institūciju pārstāvjus. Ieteikumu izstrādē piedalījās globālās izglītības praktiķi un eksperti no Izglītības attīstības centra, Latvijas globālās izglītības skolu tīkla, Vidzemes Augstskolas, Igaunijas NVO Mondo, Lielbritānijas Lidsas Attīstības izglītības centra, Čehijas NaZemi. Izdevums pieejams latviešu un angļu valodā, lai to padarītu pieejamu arī izglītības politikas veidotājiem Eiropā.

Projekts tiek īstenots līdz 2015. gada decembrim un to finansē Eiropas Savienība Attīstības un sadarbības biroja “EuropeAid” programmas ietvaros. Projekta komanda cer, ka šī projekta pieredze un izstrādātie materiāli sniegs ierosmes plašam globālās izglītības interesentu lokam un veicinās globālās dimensijas jēgpilnu iekļaušanu izglītībā! Vairāk informācijas par projekta aktivitātēm un visu materiālu lejupielādēm mājas lapā www.globalaizglitiba.lv

Sākotnēji publicēts:

<https://europa.eu/eyd2015/lv/latvia/posts/globalas-temas-macibu-satura>